

Kütüphane ve Arşiv Depo Mobilyaları¹

Giriş

Yüksek kalitede mobilya ve malzeme kullanımı arşiv eserlerini korumak için tek başına yeterli değildir, eserlerin güvenli ve iyi bir düzende muhafazasına da dikkat edilmelidir. Eserler sergi ve okuma salonu gibi ortamlarda bulunmakla birlikte, zamanın büyük bir kısmı eserler için depolarda geçmektedir. Bu yüzden eserlerin muhafazası ile ilgili yapılacak uygulamalar ağırlıklı olarak depolama stratejileri üzerine olmalıdır. Genel anlamda ‘depolama’ bina, ortam, depo mobilyası, paketleme malzemesi ve temizlik unsurlarını kapsamaktadır.

Depolama Çalışmalarına Başlarken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Depolama çalışmaları kurumda süregelen faaliyetlerle uyumlu bir şekilde yürütülmeli ve eserlerin elde tutulması ya da elden çıkarılması, korunması, eserlerin erişilebilirliği, sürdürülebilirlik, maliyet gibi faktörler bir arada düşünülerek depolama çalışmaları sürdürülmelidir.

Depolar için hangi tip mobilyanın kullanılması gerektiğine ve depoların nasıl düzenleneceğine karar vermeden önce depo ortamı ve koşulları göz önünde bulundurulmalıdır. Farklı şekillerde depolama yöntemleri tercih edilebilir. Depolama; kurum içinde veya kurum dışında, ticari veya müşterek mekanlarda, anında erişim veya karanlık depolama şeklinde olabilir. Ambarlar, yer altı mekanları, amaca yönelik inşa edilmiş bölmeler, depolamaya yönelik dönüştürülmüş binaların tümü kütüphane ve arşiv koleksiyonlarını depolamak için yaygın olarak kullanılabilir.

Kütüphane ve arşiv koleksiyonlarının depolanacağı eski veya yeni, restore edilmiş veya amaca uygun inşa edilmiş binaların tümü mevcut depolama standartlarına mümkün olduğunca uygunluk göstermelidir. Depolama için öncelikli olarak değerlendirilmesi gereken konular:

- Binanın Konumu
- Bina ve depolama yeri yapısı
- Ortam koşulları
- Güvenlik
- Yangına karşı koruma
- Sel vb baskınlara karşı koruma

Binanın kütüphane ve arşiv koleksiyonlarını depolamaya uygun olup olmadığını, varsa uygunsuzlukları ve iyileştirilmesi gereken noktaları belirlemek için risk değerlendirmesi yapılmalıdır. Risk değerlendirmesi potansiyel tehditlerin belirlenmesini sağlar ve süreç için

¹ Bu metin British Library Preservation Advisory Centre tarafından hazırlanan “Library and Archive Storage Furniture” başlıklı broşür kaynak alınarak hazırlanmıştır.

yol göstericidir. Bu değerlendirme yapılırken koleksiyonların kullanım sıklığı ve koleksiyonlara erişim göz önünde bulundurulmalıdır.

Depolama Alanının Yönetimi

Depo alanı ile ilgili düzenlemeler - yerleşim, düzen, alanın belirli bölmelere ayrılması vb – titizlikle yürütülmelidir. Depo mobilyalarının yerleşiminde depo alanının ekonomik ve etkili şekilde kullanımı gibi hususlara dikkat edilmelidir. Depo alanı ile ilgili mimari hesaplamalar ve alan yönetim süreci ilgili kurum personeli ve mimarlar arası koordineli çalışmayı gerektirir. Yapılan her türlü çalışmada optimizasyonu sağlamak için belirlenmiş standartlara uyarak hareket edilmelidir.

Raf boyutları ve düzeni koleksiyon materyalinin ebatlarıyla orantılı olmalıdır. Genel bir kural olarak raf kapasitesi doğrusal metre olarak ifade edilmelidir ve genellikle kabul edilmiş standart raf uzunluğu 1 metredir. Alanın optimum kullanımını sağlamak için mümkünse aynı

koleksiyon içindeki yakın boyuttaki kitaplar rafa birlikte dizilmelidir. Eğer koleksiyon genellikle aynı boyuttaki eserlerden oluşmakta ise arşiv materyali için paketlenme ve kutu ölçüleri standardize edilebilir. Kutulama için boyut belirlenmesinde ideal olarak depo kapasitesinin en verimli şekilde değerlendirilmesini sağlayacak boyutlar standart olarak seçilmeli ve kullanılmalıdır. Süleymaniye Kütüphanesi'nde eserler koleksiyon bazlı yerleştirilmektedir.

Koleksiyon içinde özellikle büyük boyutlu olan eserlerin yine koleksiyon içinde ama ayrı bir rafta dizilmesine olabildiğince dikkat edilmektedir. Fakat eserler koleksiyonları dışında farklı bir yere yerleştirilmemektedir. Koleksiyonların gelecekte büyüyeceği planlama süreci boyunca göz önüne alınmalıdır. Eser sayısında değişiklik olmayan koleksiyonlar için kesin hesaplamalar mümkün olabilir fakat diğer koleksiyonlarda ancak tahmine dayalı olarak alan belirlemesi yapılabilir. Genellikle 20 yıllık minimum genişleme kapasitesi önerilmektedir.

Farklı Biçimlerdeki Eserlerin Depolanması

Arşivler farklı boyut, şekil ve malzeme aralığındaki eserlere ev sahipliği yapabilir. Koleksiyonlardaki eserlerin biçimsel farklılıkları depo mobilyasının seçimi ve konfigürasyonunu etkiler. Depolar genel olarak aşağıda verilen biçimlerdeki eserlerin depolanmasına uygun olmalıdır:

- Kitap ve bağlı belgeler
- Kutulanmış eserler
- Geniş yatay parçalar (yatay olarak depolanması gereken geniş kitapları içerebilir)
- Rulo materyal
- Fotografik materyal
- Gramafon diskleri
- Manyetik - Dijital ortamda saklanan belgeler (taşınabilir)
- Çerçevenilmiş materyal (boyamalar, baskılar, çizimler, levhalar vb.)

Depo Mobilyaları

Genel anlamda kütüphane ve arşiv koleksiyonları için depo mobilyası seçenekleri aşağıdaki gibi olabilir:

- Standart kutuları barındıran raflar
- Diklemesine depolanan kitapları barındıran raflar
- Geniş yatay belgeler veya kitaplar için derin raflar
- Yatay haritalar, planlar ve belgeler için plan sandıkları
- Rulo materyal için derin raflar
- Çok uzun rulo parçalar için duvara takılı raflar

Aşağıdaki tablo farklı türdeki eserler için kullanılacak depo mobilyalarını göstermektedir.

Biçim	Depo mobilyası	Derinlik
Arşiv belgeleri (max. büyük boy kağıtlar ²)	Raf	450 mm
Arşiv belgeleri (büyük boy kağıttan daha geniş)	Derin raf veya plan sandığı	500-600 mm (raf) 965 mm (plan sandığı)
Kitaplar (ortalama boyut)	Raf	350-400 mm
Kitaplar (geniş veya ağır ³)	Derin raflar ve sık raf aralıkları Yassı depolama, üst üste en fazla 3 eser	500-600 mm 750 mm - istisnai genişlikteki eserler için
Geniş yassı materyal	Derin raflar ve sık raf aralıkları veya plan sandıkları	500-1000 mm (raflar) 965 mm (plan sandığı)
Rulo materyal (150 mm uzunluğa kadar)	Derin raflar ve sık raf aralıkları	1500 mm
Fotoğrafik materyal	Raf veya dolap	450 mm (ortalama arşiv kutusu derinliği)
Gramofon diskleri	Raf veya dolap	450 mm
Manyetik veya Dijital ortam (taşınabilir)	Raf veya dolap	450 mm
Çerçevelenmiş materyal (boyama, baskı, çizim vs.)	Amaca yönelik tasarlanmış dikey (ve sürgülü) raf, kapalı raf aralıklı derin raf veya plan sandığı	

Süleymaniye Kütüphanesi'nde kitapları depolandığı raf sistemi eserlerin boyutlarına göre raf yükseklik ölçüsü ayarlanabilir şekildedir. Levha benzeri eserler için de ayrı bir depolama sistemi bulunmaktadır.

² 216 x 343 mm

³ Genellikle 450 mm'den uzun kitaplar yatay depolanmalıdır.

Raflar

Koleksiyonları korumanın ve alan kullanımının en ekonomik şekilde sağlanmasının en etkili yolu rafların verimli kullanımından geçer. Raflar, içinden eserleri çıkarırken veya yerlerini değiştirirken yeterli boşluğa sahip olmalı ve yerleştirilen arşiv materyalini tamamen destekleyecek boyut ve şekilde olmalıdır. Raf sistemi farklı biçimlerde ve farklı malzeme kullanılarak yapılmış olabilir:

- Ahşap veya metalden yapılmış ofis rafı
- Bina inşasına entegre edilmiş özel yapım raf
- Ahşap raf
- Metal raf
- Uzun ömürlü endüstriyel metalden raf

Ofis rafları bazı koleksiyon materyalleri için uygun olabilir fakat sınırlı kullanıma sahiptir. Özel yapım raflar ise kütüphanelerde daha yaygın bulunmaktadır ve depo mimarisi ve koleksiyonların durumuna göre özgün tasarım gerektirir. Ahşap, metal ve uzun ömürlü endüstriyel raflar kütüphane ve arşivlerde yaygın olarak bulunan raf tipleridir ve genellikle aşağıdaki biçimlerde bulunabilir:

- Sabit/desteksiz
- Hareketli
- Duvara monte

Genellikle eserleri (özellikle korunmasız eserleri) dış cephe duvarlarına çok yakın duvarlara monte edilmiş raflarda depolamak önerilmez, çünkü zayıf hava sirkülasyonu rutubet artışı riskini ve bu da böcek ve küf gelişimi riskini artırır.

Maksimum raf yüksekliği raf yapısı ve tavan yüksekliğine göre belirlenir. Yangın algılama/söndürme sistemleri ve raf sundurması için yeterli boşluk sağlanmalıdır. Sağlık ve güvenlik sebebiyle en yüksek raf uzunluğu normal boyda bir insanın uzanabileceği şekilde olmalıdır, aksi takdirde parçaların daha yüksek uzunluklardan güvenli bir şekilde alınabilmesi için uygun düzenlemeler yapılmalıdır. İşçi sağlığı ve güvenliği için personele gerekli eğitim verilmelidir ve kullanım için gerekli ekipmanlar – merdiven, forklift vb – tedarik edilmelidir. Raf kullanımında yüksekliğe bağlı olarak ekstra ekipman kullanılması gerektiği hatırlatmasında bulunmak için eserin elle alınabileceği maksimum yükseklik raf üzerinde işaretlenebilir.

En alçak rafın uzunluğu zemin seviyesinden en az 150 mm olmalıdır. Böylece rafın yanından geçilmesinden kaynaklanacak veya sel baskınıyla oluşabilecek su hasarı gibi zararlardan eserler olabildiğince korunmuş olur.

Ahşap Raf

Ahşap rafların yerine metal raf kullanımıyla ilgili çokça tartışma yapılmakta, metal raf kullanımı tavsiye edilmektedir. Yıllarca herhangi bir bozulma görülmemiş iyi kalitede ahşap raflar risk olarak görülmemelidir. Ahşap rafla ilgili şu hususlar önemlidir:

- Ahşabın kendisinden ve/veya kaplamasından kaynaklanan Uçucu Organik Bileşen (VOC) emisyonu⁴ (örneğin formaldehit)
- Kalıntı içeren Orta Yoğunlukta Lif levhaların (MDF) yaygın kullanımı
- Böcek istilasına karşı hassasiyet
- Yanabilirlik

Metal Raf

Metal raflarda aşağıdaki durumlara dikkat edilmelidir:

- Düşük kalitelere üretim
- Uygun olmayan ortam koşullarında paslanma riski
- Yangın esnasında burkulma riski

Metal raflar genellikle gaz çıkışı oluşturmayan emaye toz boya ile kaplanmış çelikten üretilir⁵. Gaz çıkışı oluşturmaması için üretim esnasında yüksek sıcaklıkta yeterince pişirilmesi gerekmektedir. Bu riskin üstesinden gelmek için çelik üzerine yapılan sentetik polimerlerin ince dövülmüş tozları ile kaplama kullanılabilir, böylece kimyasal olarak kararlı ve gaz çıkışını minimize eden raflar oluşturulabilir. Gaz çıkışına mahal vermeyen diğer seçenekler ise anotlanmış alüminyum ve krom kaplamalı çelik rafların kullanımınıdır. Rafın yükleme kapasitesi ile ilgili bilgi üreticiden temin edilmelidir.

Yapısal Özellikler

- Seçilen yapı malzemesi ne olursa olsun, depo mobilyası pürüzsüz ve aşındırıcı olmayan bir yapıda olmalıdır.
- Depo mobilyalarının keskin kenarları ve çıkıntıları olmamalıdır, açıktaki somun ve civatalar özellikle tehlikelidir.
- Depo mobilyaları içerisine eser yerleştirildiğinde zamanla meydana gelebilecek eğilme ve bükülmelere karşı yeterince güçlü yapıda olmalıdır.
- Koleksiyonların maruz kalacağı sarsıntıyı engellemek için, mümkün olduğu durumlarda raflar zemine ve tavana tutturulmalıdır.
- Raflar çeşitli büyüklükteki eserlerin özellikle de büyük boyuttakilerin yerleştirilebilmesi için ayarlanabilir özellikte olmalıdır.
- Mobilyadaki en alçak raf yerden en az 15 cm yüksekte olmalıdır, böylece sel gibi durumlarda koleksiyonlarda oluşabilecek su hasarı engellenmiş olur.

⁴ Daha fazla bilgi için Tétreault, J., Coatings for display and storage in museums Ottawa: Canadian Conservation Institute, 1999.

⁵ Kimyasal olarak kararlı yapı için ince bölünmüş sentetik polimerler çelik üzerinde birleştirilir.

- Dolapların muhafaza edildiği alanlarda bağıl nem dalgalanması meydana geliyorsa kapalı çelik dolaplarda yoğuşma problemi olabilir. Yoğuşma sonucunda dolapta paslanma veya küf gelişimi gözlenebilir. Bu sebeple, kapalı dolaplardaki koşullar görüntülenmelidir. Bunu yapabilmek için en basit yöntem tuşlu higrometre veya kağıt bazlı nem indikatörü kartı kullanımınıdır. Bu aletler yüksek derecede kesinliğe sahip olmasa da problemleri belirlemek için yeterlidir. Dolaplar iyi havalandırılmadığı veya bağıl nem sık sık görüntülenip kontrol edilmediği sürece kapalı dolap kullanımından mümkün olduğunca kaçınılmalıdır.

Hareketsiz Raf

Hareketsiz rafın avantajları şunlardır:

- Yaygın olarak mevcut ve ucuz
- Personel tarafından kurulup ayarlanabilir
- Hareketli rafa yerleştirilmesi riskli olan eserler için kullanışlı (örn. kırılğan eserler)
- Raf derinliği gerektiren ağır/geniş biçimde parçalar için kullanışlı

Hareketsiz rafın dezavantajları şunlardır:

- Karşı karşıya koyulmaları durumunda koridor gerektirir yani alan kullanımını daraltır.
- Tedarikçi çeşitliliğinden dolayı standardizasyonu zordur.

Hareketli Raf

Genellikle metal yapıdadır. El ile hareket ettirilir veya elektrik gücü ile çalışır.

Hareketli rafın avantajları:

- Verilen alanda depo kapasitesinin maksimizasyonu
- İhtiyaç duyulan koridor sayısında düşüş
- Bölmeler kilitlenebildiğinden geliştirilmiş güvenlik
- Kütüphane ve arşiv koleksiyonları için standardize edilmiş raf boyutları

Hareketli rafın dezavantajları:

- Zemine gömülü ray (karmaşık ve pahalı) veya yalancı döşeme (raf için gerekli toplam yüksekliği azaltır) gerektirir.
- Zemin seviyesinin altındaki katlara kurulumu her zaman uygun değildir. Konumun hareketli üniteler için uygun olup olmadığının ve tüm zemin doldurmasının teyit edilip edilmediğinin kontrol edilmesi hayati önem taşır.
- Mekanik fonksiyon, çalışan sağlığı ve genel güvenlik faktörlerinin sağlandığından emin olmak için düzenli bakım gerektirir.

- Uzun kullanımlar malzemeyi kıvrılma ve dengesizliğe meyilli hale getirebilir (Bu durum tedarikçi ile görüşülmeli ve raf şartnamesine dahil edilmelidir).
- Eski üniteler problem çıkarabilir (tehlikeli ve onarmak pahalı). Eski hareketli ünitelerin sökülüp başka bir yere tekrar kurulması önerilmez.

- Kıvrılgan koleksiyon parçaları için uygun değildir.
- Koleksiyonların kullanılmayan parçaları kapalı ve karanlık alanlarda kalır-bu durum ortam koşulları düzenli bir şekilde takip edilmezse küf ve böcek gelişiminin önünü açar.

Süleymaniye Kütüphanesi'nde hareketli raf sistemi kullanılmaktadır. Eserler kompakt dolaplar içinde muhafaza edilmekte olup RFID sistemi ile koleksiyonların sayımı ve güvenliği sağlanmaktadır. Kitaplara yerleştirilen RF çipleri ile güvenlik ve sayım ile birlikte, ödünç verme, iade alma, yer belirleme gibi işlemler gerçekleştirilmektedir.

Özel Depo Mobilyaları

Levha, harita vb geniş yassı koleksiyon parçaları gibi standart boyuttaki depo kutularına veya raflara sığmayan parçalar özel tipte mobilyalarda depolanabilir. Bu amaçla kullanılacak iyi kalitede bir depo mobilyası en yönünden geniş parçaların korunmasına hizmet eder ve bu parçaların muhafaza ve kullanımını kolaylaştırır. Metal veya ahşaptan yapılabilirler. Şu özelliklere sahip olmalıdırlar:

- Gövde yapısı dirençli fakat hafif (genellikle alüminyum) ve yanmaya dirençli olmalıdır.
- İstenilen boyutlarda çekmece yüksekliğine sahip olmalıdır. Derin, üst üste parçaların istiflendiği çekmecelerden ziyade derin olmayan çekmecelere sahip sandık tipi mobilyalardan edinmek daha iyi olacaktır.
- Açılıp kapandığında ve eser yerleştirilmesi yapıldığında problem yaratmayacak destekli sert çekmece yapısına sahip olmalıdır.
- Çekmeceleri açarken ve parçaları alırken yeterli alan sağlayabilmelidir.
- Sandıklar doluyken taban yüklemesinin yeterli olup olmadığı kontrol edilmelidir.
- Sandıklar umumi alanlara yerleştirildiyse çekmeceler için güvenlik kilidi gereklidir.
- Koleksiyon parçalarının zemin seviyesinden yukarıda depolandığını ve böylece selden korunduğunu garantiye almak için sandıklar bir pervaz üzerine yükseltilmelidir. En alt rafın yerden belli bir yükseklikte olmasına dikkat edilmelidir.
- Sandıklar istif amaçlı kullanılmamalıdır.

Dolaplar

Koleksiyonların güvenliğini tehlikeye atmadan görünürlüklerini sağlayacak estetik düzenlemeler yapılmalıdır. Bu amaçla tarihi kütüphanelerde kitapların yaygın olarak ahşap dolaplarda muhafaza edildiği görülmektedir. Ahşap dolaplar estetik bir görünüm sağlamakla birlikte eserlerin bozulmasına yönelik bazı problemleri de beraberinde getirmektedir. Karanlık, yeteri kadar havalandırılmayan dolaplar küf gelişimine yol açabilir ve uygun olmayan ortam koşullarında böcek varlığına sebep olabilir. Camlı dolaplarda ortamdaki hava değişikliklerinden kaynaklanan çatlama, kırılma vb durumlar gözlenebilir. Eğer mümkünse dolaplar dış cephe duvarlarından uzağa taşınmalı ve gerekli durumlarda hava sirkülasyonunu arttırmak için havalandırma delikleri açılmalıdır. Camlı mobilyalarda cam yerine daha güvenli bir malzeme kullanılabilir veya kırılmaya karşı mobilyayı korumak için üzerine güvenlik filmi uygulanabilir. Camın yerine dekoratif ızgaralar kullanılabilir. Daha az estetik olmakla birlikte metal raflar eserler açısından daha güvenli bir depo ortamı sağlar. Ayrıca ışık, yangın ve su hasarına karşı ahşap mobilyaya kıyasla daha emniyetlidir.

Eserlerin Raflara Yerleştirilmesi

Eserlerin maksimum derecede korunması için aşağıdaki maddeler dikkate alınmalıdır.

- Eserleri boyut/şekillerine göre depolamak depolama sürecini kolaylaştırır. Yalnız bu durumda koleksiyondaki eserler belli bir ebatta olmalıdır, ya da belli ebatlara göre tasniflenebilmelidir.
- Büyük boyutta, ağır, zayıf yapıda veya tahrip olmuş eserler, gereken desteği sağlayabilmek için raflara yatay olarak yerleştirilmelidir. Bu tip eserlerin üst üste yığılmasını engellemek için kısa aralıklarla raf ilave etmek gerekebilir.
- Depo alanı farklı bölümlere ayrılarak, her bölümde eser biçimlerine göre farklı boyutlarda mobilya, raf yerleşimi yapılarak koleksiyonu dağıtmadan aynı tür eserlerin bir arada depolanması sağlanabilir.
- Eserler raflardan kolaylıkla çıkarılıp geri yerine konulabilecek şekilde yerleştirilmelidir. Çok sıkı dizilen eserler, alınırken veya geri konulurken kolayca tahrip olur.
- Raflar tam dolu değilse, eserlerin dayanması için kitap destekleri kullanılabilir. Böylece eserler eğrilme ve gerilmelerden kaynaklanan yapısal deformasyonlara maruz kalmaz.
- Kapakların aşınmasını, sayfaların yırtılmasını veya kırışmasını önlemek için konulacak kitap desteklerinin yüzeylerinin düzgün ve alanlarının eserlerinkinden daha geniş olması gerekmektedir.
- Eserler raflardan taşmayacak biçimde yerleştirilmelidir.
- Cildinde metal kısımları (agraflar, kabartmalar, çiviler, vb.) olan kitapları kutu içerisine koyunuz veya en azından bir parça mukavva veya tahta ile yanında bulunan korumasız eserlerden ayrılmalıdır.
- Karton veya bez ciltli eserler deri ciltli olanlardan ayrı depolanmalıdır. Derideki asit ve yağlar kartona ve beze geçer ve tahribatı hızlandırır. Ayrıca niteliği bozulmuş tozlu deri, kartonu ve bezi kirletir/lekeler.
- Küçük ve yapısı sağlam eserler raflara dik yerleştirilmelidir.
- Eserler rafa dik yerleştirilemeyecek kadar uzunsa raf yüksekliği eserlere göre ayarlanmalıdır.
- Eserlerin ön kenarları rafa basacak şekilde yerleştirilmemelidir, aksi takdirde yapısal zarara uğrayacak ve cildi gevşeyecektir.
- Yatay olarak saklanan büyük boyuttaki eserler raftan çıkarılırken, önce üstteki eserler boş bir rafa veya taşıma arabasına alınmalıdır. İstenen eser iki elle tutularak çıkartılmalı ve

daha önce çıkartılmış eserler yerlerine geri koyulmalıdır. Bu şekilde çıkartılan eserin tekrar rafa yerleştirilmesi de aynı şekilde yapılmalıdır.

- Eserler raflarda veya masalarda kümeler halinde üst üste yığılmamalıdır. Yığınların iki üç kitaptan daha fazla olmamasına özen gösterilmelidir.
- Yatay olarak dizilen eserlerin etiketlerinin veya isimlerinin görünür durumda olmasına özellikle dikkat edilmelidir, böylece eserler hareket ettirilmeden önce kimlikleri belirlenmiş olur.
- Büyük bir eser küçük bir eserin üzerine yerleştirmemelidir.

Kötü kullanım yöntemleri eserlerde geri dönüşü olmayan tahribatlar yaratabilir. Eserleri ele alırken aşağıdaki maddelere uyulmalıdır:

- Eserler raflardan alınırken parmakla eserin sırtından tutup çekilerek çıkartılmamalıdır; böyle bir uygulama sırtın üst kısmının zarar görmesine ve yırtılmasına neden olur.
- Eğer eserin üst kısmında el girecek yeterli yer varsa, üstten ön kenara elle ulaşıp eser öne doğru çekildikten sonra önden tutarak çıkarılmalıdır.
- Eğer eserin üst kısmında el girecek kadar boşluk yoksa istenilen eserin iki tarafındaki eserleri arkaya doğru, başparmak ve diğer parmaklarla istenilen eseri cildini sıkıca tutabilecek kadar yeri açıkta bırakıncaya kadar ittikten sonra önden tutarak çıkarılmalıdır.
- Eserler çıkartıldıktan sonra rafta kalan eserler ve kitap destekleri yeniden ayarlanmalıdır.

Sonuç

Koleksiyonların uzun vadeli muhafazaları için uygun depolama hayati önem taşımaktadır. Eserlerin uzun vadeli koruma planının bir parçası olarak kuruluşlar mevcut depo koşullarını incelemeli, şimdiki ve gelecekteki ihtiyaçları değerlendirmeli ve bu değerlendirmeye göre koleksiyonlar için en uygun depolama stratejileri belirlenmelidir.

Kaynaklar:

- Rhys-Lewis, J., “Library and Archive Storage Furniture”, British Library Preservation Advisory Centre, 2012.
- Adcock, E.P., *Çeviren Şekibe Nihal Somer*, “Kütüphane Malzemesinin Bakım ve Kullanımında IFLA İlkeleri”, İstanbul, (2011).
- “Storage Furniture: A Brief Review of current Options”, Erişim: <https://www.nedcc.org/free-resources/preservation-leaflets/4.-storage-and-handling/4.2-storage-furniture-a-brief-review-of-current-options>
- “Storage Methods and Handling Practices”, Erişim: <https://www.nedcc.org/free-resources/preservation-leaflets/4.-storage-and-handling/4.1-storage-methods-and-handling-practices>
- Tétreault, J., “Coatings for Display and Storage in Museums,” Ottawa, Canadian Conservation Institute, 1999.
- Bartkowski, P. Ve Saffady, W., “Shelving and Office Furniture for Archives Buildings”, The American Archivist, 1974, 37(1): 55-56.

- “Shelving”, Erişim:
<https://www.library.cornell.edu/preservation/librarypreservation/mee/management/shelving.html>
- Johnson, E.V. ve Horgan, J.C., “Museum Collection Storage”, UNESCO, Paris, 1979.
- “Appendix J:Curatorial Care of Paper Objects”, Museum Handbook içinde Part I: Museum Collections, National Park Service, Museum Management Program, Washington D.C., 2003.
- “Museum Collection Storage”, Museum Handbook içinde Chapter 7: Museum Collection Storage, National Park Service, Museum Management Program, Washington D.C 2012.